

Studieretningsprojekt

2019/20

Fag:	Vejleder:
Mediefag B	
Samfundsfag A	

Opgaveformulering:

På baggrund af sociologisk teori ønskes en redegørelse for begreberne senmoderne samfund og risikosamfundet med fokus på individets klimaadfærd.

På baggrund af redegørelsen ønskes en mediefaglig analyse og fortolkning af dokumentaren *Before the Flood*, Fisher Stevens, 2016 med fokus på genre, virkemidler og modtagerens rolle. Din analyse skal indeholde næranalyse af 2 – 3 selvvalgte citater.

Diskutér endeligt, hvordan *Before the Flood*, samt andre medieproduktioner, kan være med til at forme individets klimaadfærd. Inddrag samfundsfagligt empirisk materiale.

Inddrag desuden filmens webside <https://www.beforetheflood.com/> i din opgave.

Omfang: 15-20 normalsider

Studieretningsprojekt 2020

Klimaadfærd i senmoderniteten

Billede: www.beforetheflood.com

Resumé

Denne opgave undersøger, hvorvidt medieproduktioner såsom dokumentaren *Before the Flood* kan have en seeraktiverende effekt på modtageren og medvirke til at forme dennes klimaadfærd.

Indledningsvist indeholder opgaven en redegørelse af fremherskende karakteristika ved senmoderniteten med fokus på sociologerne Anthony Giddens og Ulrich Beck. Herefter en analyse og fortolkning af dokumentaren *Before the Flood* (2016) med henblik på seeraktivering og modtagerens rolle. Afslutningsvis diskuteres, hvordan forskellige medieproduktioner kan medvirke til at forme den enkeltes klimaadfærd, samt hvorvidt klimaproblematikken i realiteten er individets ansvar.

Med udgangspunkt i opgavens tre dele kan det konkluderes, at det senmoderne individ trods øget refleksivitet synes at forholde sig passivt i klimasammenhænge på baggrund af en række fysiske og psykiske barrierer. Dokumentaren *Before the Flood* ønsker at bryde med denne klimapassivitet og aktivere den enkelte seer gennem brugen af en række filmiske virkemidler samt dramaturgiske elementer. Medieproduktioner kan således medvirke til at forme individets adfærd, idet disse bidrager til en væsentlig samfundsdebat og øger refleksiviteten hos den enkelte med øje for, at et element som dommedagsretorik kan være handlingslammende. Derudover kan det til stadighed diskuteres, hvilke aktører, der må varetage ansvaret for klimaproblematikken.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Klimaforandringer i det senmoderne samfund	2
2.1 Senmodernitetens muligheder og karakteristika	2
2.2 Giddens' paradoks	3
2.3 Individets fysiske og psykiske begrænsninger	4
3. <i>Before the Flood</i> som et kulturelt produkt	5
3.1 Indblik i klimaproblematikken	6
3.2 Genrekarakteristika	7
3.3 Et opråb fra en stjerne	8
3.4 FN-ambassadør på talerstolen	10
3.5 Seerens afkodning af <i>Before the Flood</i>	12
4. Medieproduktioner og ændret klimaadfærd hos seeren?	13
4.1 Oplysningsmængden	13
4.2 Underholdningsfaktoren	15
4.3 Kampagnefilmen som et andet format	16
5. Konklusion	19
6. Litteraturliste	20
7. Bilag	21

Indledning

I senmoderniteten indtager medieproduktioner med fokus på aktuelle tematikker såsom klimaforandringer og global opvarmning en stadig mere dominerende position. Dette har hos det enkelte individ i samtiden medført en øget bevidsthed om klimaproblematikken. Fælles for de varierende fremstillinger af klimaforandringerne er deres stræben efter at influere seeren gennem stærke og opsigtsvækkende budskaber, og derigennem bidrage til en samfundsdebat, der synes mere væsentlig end nogensinde før. Men kan kulturelle produkter såsom film i realiteten sætte aftryk på verden?

Denne opgave undersøger derpå, hvorvidt medieproduktioner såsom dokumentaren *Before the Flood* kan have en seeraktiverende effekt på modtageren og medvirke til at forme dennes klimaadfærd. For at besvare ovenstående vil denne opgave med henblik på klimaadfærd indledningsvist redegøre for fremherskende karakteristika i det senmoderne samfund, risikosamfundet samt i relation hertil uddybe Giddens' paradoks. Ydermere analyseres og fortolkes dokumentaren *Before the Flood* (2016) med henblik på filmiske virkemidlers effekt på modtageren. Således er modtageren og dennes opfattelse af dokumentaren væsentlig. Afslutningsvist diskuteres på baggrund af analysen, hvordan *Before the Flood* samt andre medieproduktioner kan medvirke til at forme individets klimaadfærd, samt hvorvidt klimaproblematikken er individets ansvar.

2. Klimaforandringer i det senmoderne samfund

I det følgende redegøres der for fremherskende karakteristika ved det senmoderne samfund og det såkaldte risikosamfund med henblik på individets klimaadfærd. Der fokuseres på individets muligheder i senmoderniteten samt en række fysiske og psykiske barrierer, som er begrænsende for individets klimahandlinger.

2.1 Senmodernitetens muligheder og karakteristika

Grundlæggende samfundsforandringer har været med til at ændre samfundets karakteristika. Karakteristisk for det traditionelle samfund var særligt det traditionsbundne lokalsamfund samt familieliv. Ydermere navigerede individet i en cyklisk tid, hvormed individets handlemuligheder var begrænsede¹. I lyset af industrialiseringen, der blev en realitet i slutningen af 1800-tallet, udviklede samfundet sig til det såkaldte moderne samfund, hvormed også urbaniseringen fra land til by indtraf og en højere grad af mobilitet². Det senmoderne samfund, der gør sig gældende i nutiden, er således en videreudvikling af de to forudgående samfundstyper samtidigt med, at en række nye karakteristika opblomstrede i det senmoderne samfund.

Overordnet set er der divergerende syn på udviklingen i det senmoderne samfund samt dets muligheder for individet. Den britiske sociolog Anthony Giddens, der beskæftiger sig med det senmoderne samfund, anlægger generelt en positiv holdning til dette, hvorimod der hos den tyske sociolog Ulrich Beck hersker en mere negativt præget opfattelse af senmoderniteten³. Ulrich Becks centrale pointe bygger på, at de aktuelle menneskeskabte udviklingstendenser medfører et risikosamfund, som skaber en række nye risici, der adskiller sig markant fra de tidligere, der i modsætning hertil ikke var forårsaget af menneskelige aktiviteter⁴. Samtidigt er disse nye risici kendetegnet ved at være uigenkaldelige⁵. Eksempelvis er klimaforandringer ifølge Ulrich Beck nye menneskeskabte risici. Menneskelige aktiviteter danner således grobund for Ulrich Becks teori om risikosamfundet. Karakteristisk for de nye menneskeskabte risici er samtidigt, at de kan ramme enhver i samfundet, og således hævder Ulrich Beck at: *“Nøden er hierarkisk - smoggen er demokratisk”*⁶. Ovenstående citat belyser, at hvor tidligere risici blev ulige fordelt og udelukkende

¹ Brejnrod, Poul 2009, s. 80

² Gregersen, Rune Valentin 2009, s. 39

³ Bundgård, Maria Bruun m.fl. 2010, s. 15

⁴ Jacobsen, Michael Hviid og Anders Petersen 2012, s. 91

⁵ Gregersen, Rune Valentin 2009, s. 40

⁶ Bundgård, Maria Bruun m.fl. 2010, s. 15

ramte en mindre gruppe i samfundet, vil den aktuelle smog i modsætning hertil berøre alle. Imidlertid forekommer dog også et mere positivt aspekt i Ulrich Becks teori, idet han med optimisme omtaler en ny type borger, som i højere grad er præget af refleksivitet og dermed er mere bevidst om, hvilken adfærd samt mulige løsninger, der skal til for at bremse de menneskeskabte risici⁷. Som det tidligere berøres i afsnittet er Anthony Giddens sammenlignet med Ulrich Beck langt hen af vejen mere positivt stillet i forhold til senmoderniteten. Tre grundlæggende forhold danner ifølge Giddens rammen for senmodernitetens dynamik: Adskillelse af tid og rum, udlejring af sociale relationer og mest væsentlig øget refleksivitet⁸. Adskillelsen af tid og rum bygger på den markante udvikling af kommunikationsmidler samt transportmidler, der resulterer i individets uafhængighed af tid og rum, der samtidigt bidrager til en øget refleksivitet, idet mediernes fremkomst i hjemmet stiller krav til individets stillingtagen blandt andet i klimaproblematikken⁹. Samtidig medvirker også udlejringen af sociale relationer til øget refleksivitet, eftersom individet tvinges til at anskue sin omverden på en ny måde, da en række opgaver, som individet tidligere selv havde ansvaret for, i senmoderniteten overlades til eksperter med speciale i hvert sit område. Dermed opstår øget refleksivitet, idet individet må vurdere, hvorvidt eksperterne udfører deres arbejde ordentligt. Øget refleksivitet, som det tredje forhold, sættes således i direkte relation til de to øvrige forhold. Sociologerne Ulrich Beck og Anthony Giddens deler optimistisk opfattelsen af den refleksive borger, der i senmoderniteten bliver stillet overfor utallige valg, der resulterer i refleksive processer. De mange valg skaber en række muligheder for individet, hvormed denne kan udfolde sig og handle ud fra den aktuelle situation i verdensbilledet.

2.2 Giddens' paradoks

Med Giddens' optimistiske opfattelse af det senmoderne individs muligheder for øje synes der trods alt alligevel ifølge Giddens at være opstået et problematisk paradoks. Senmodernitetens globalisering, det at verdenshjørnerne i abstrakt forstand er rykket tættere på hinanden, har medført, at en række politiske problemstillinger, der tidligere udelukkende har været af national karakter, i dag også har væsentlighed på globalt plan¹⁰. Miljøpolitik gør sig således først og fremmest relevant i et makrosociologisk og globalt perspektiv. Det er i denne forbindelse, at Giddens omtaler paradokset, der omhandler en generel klimapassivitet blandt borgere og politikere. Anthony Giddens forklarer det således:

⁷ Gregersen, Rune Valentin 2009, s. 40

⁸ Jacobsen, Michael Hviid og Anders Petersen 2012, s. 82

⁹ Jacobsen, Michael Hviid og Anders Petersen 2012, s. 78

¹⁰ Gregersen, Rune Valentin 2009, s. 40

“Fordi farerne ved den globale opvarmning ikke er håndgribelige, umiddelbare eller synlige i hverdagslivet, hvor frygtindgydende de end måtte være, vil mange sidde på hænderne og ikke gøre noget konkret ved disse farer. Men at vente indtil klimaforandringerne bliver tydelige og akutte, før de leder til betydningsfulde handlinger, vil per definition være for sent”¹¹.

Formuleringen af Giddens’ paradoks belyser, at trods øget refleksivitet hos den enkelte borger i senmoderniteten, synes den enkelte dog generelt ikke i særlig høj grad at handle aktivt på den aktuelle globale opvarmning og klimaforandringerne. Passivitet i relation til klimaproblematikken synes således generelt at være fremherskende. Som citatet antyder kan dét, at farerne hverken er håndgribelige eller synlige resultere i, at individet ønsker at prioritere nutiden samt fæstne blikket på denne, hvormed fremtidens scenarier bliver en nedprioritering og derigennem er der tale om begrebet “future discounting”¹².

2.3 Individets fysiske og psykiske begrænsninger

Giddens’ paradoks kan således relateres direkte til individets fysiske og psykiske barrierer, idet Giddens som i ovenstående formulering udtaler at: *“farerne ved den globale opvarmning ikke er håndgribelige, umiddelbare eller synlige”¹³*. Paradokset kan således kædes sammen med de fysiske barrierer, hvoraf usynlighed, kompleksitet og umærkelighed udgør disse. De fysiske barrierer blokerer for og forhindrer det enkelte individs erkendelse af den fysiske verdens udvikling samt aktuelle tilstand¹⁴. Usynligheden gør sig først og fremmest gældende ved, at mennesket ikke opfatter den globale opvarmning som synlig, men derimod kun oplever konsekvenserne af denne og derved ikke den bagvedliggende årsag. Det er således væsentligt, at der umiddelbart ingen relation er mellem individets adfærd og klimaets aktuelle ændringer. Den indre bevidsthed hos den enkelte er blot baseret på forskning samt illustrative eksempler, hvilket synes at være utilstrækkeligt i relation til at overbevise den enkelte om et individuelt ansvar¹⁵. En anden barriere, som ligeledes kan begrænse individet er kompleksiteten, der hos den enkelte kan opstå i forsøget på at tilegne sig mere viden, hvormed graden af kompleksiteten øges, idet mennesket nu skal forholde sig til nye dimensioner inden for problematikken, hvilket kan have en overvældende effekt på den enkelte¹⁶. Hertil øges kompleksiteten yderligere, da individet af forskellige aktører præsenteres for divergerende holdninger til menneskelige aktiviteter forbindelse til klimaforandringerne. Umærkeligheden som fysisk

¹¹ Gundelach, Peter og Bettina Hauge 2012, s. 52

¹² Hasselbalch, Morten og Michael Helt Knudsen 2020, s. 48

¹³ Gundelach, Peter og Bettina Hauge 2012, s. 52

¹⁴ Kemp, Peter og Lisbeth Witthøft Nielsen 2009, s. 13

¹⁵ Kemp, Peter og Lisbeth Witthøft Nielsen 2009, s. 25

¹⁶ Kemp, Peter og Lisbeth Witthøft Nielsen 2009, s. 40-41

barriere består i de nuværende forandrings gradvise udvikling, hvilket medfører, at individet ikke direkte konfronteres med disse. Det vil sige, at den enkelte har muligheden for at vænne sig til forandringerne, hvormed disse ikke synes påtrængende. Således hæfter denne sig ved ovenstående usynlighedsproblematik, som ligeledes beskæftiger sig med farer på abstrakte niveauer¹⁷.

Generelt udfordres menneskets handlingsmotivation samtidigt af de psykiske barrierer bestående af fatalismen, ubetydelighedskomplekset og kortsynetheden, hvoraf disse blokerer for individets ansvarstagen i praksis og til grund for disse barrierer er magtesløshed¹⁸. Fatalismen defineres som "skæbnetroen" og sættes i forbindelse med menneskets nytteløse indsats mod klimaforandringer og global opvarmning, idet skæbnen er forudbestemt¹⁹. I denne sammenhæng ønsker den enkelte samtidigt at undgå at gøre mere skade på omverdenen, hvilket kan medføre handlingslammelse. Ubetydelighedskomplekset omhandler den magtesløshed individet kan opleve, når klimaproblematikken beskrives som altomfattende²⁰. Desuden synes den individuelle formåen og indsats unødvendig, idet det antages, at den enkelte står alene med sine handlinger. Således er der et manglende led mellem individuelle klimahandlinger og kollektive handlinger, hvormed ansvaret ønskes varetaget af andre aktører, der skal sørge for reguleringen²¹. Herfra afviger kortsynetheden en smule, idet den til gengæld kan udgøre en barriere for bæredygtig udvikling generelt. Individet kobler med udgangspunkt i egen tidshorisont ikke de klimavenlige handlinger med det etiske ansvar med hensyn til de kommende generationer²².

Sammenfattende forholder Ulrich Beck sig kritisk til senmoderniteten med henblik på risikosamfundet, hvorimod Giddens mener, at senmoderniteten har medført positive muligheder for individet. Individets muligheder udfordres dog i Giddens' paradoks, der understøttes af en række fysiske og psykiske barrierer.

3. *Before the Flood* som et kulturelt produkt

I dette afsnit analyseres og fortolkes dokumentaren *Before the Flood* (2016) med indledningsvist fokus på dokumentarens tematiske og genre-mæssige karakteristika. Herefter fokuseres der på de

¹⁷ Kemp, Peter og Lisbeth Witthøfft Nielsen 2009, s. 42

¹⁸ Kemp, Peter og Lisbeth Witthøfft Nielsen 2009, s. 15

¹⁹ Kemp, Peter og Lisbeth Witthøfft Nielsen 2009, s. 15

²⁰ Kemp, Peter og Lisbeth Witthøfft Nielsen 2009, s. 81

²¹ Kemp, Peter og Lisbeth Witthøfft Nielsen 2009, s. 86

²² Kemp, Peter og Lisbeth Witthøfft Nielsen 2009, s. 87

anvendte filmiske virkemidler i dokumentarens forsøg på at skabe seeraktivering samt bryde med Giddens' paradoks.

3.1 Indblik i klimaproblematikken

Dokumentaren *Before the Flood* instrueret af filmskaberens Fisher Stevens havde i 2016 premiere og distribueres af TV-kanalen National Geographic. I dokumentaren medvirker den Oscar-vindende skuespiller Leonardo DiCaprio, der i jagten på indblik i klimaforandringernes konsekvenser, sætter kursen mod verdens fjerne egne for at undersøge dette.

Dokumentaren *Before the Flood* beskæftiger sig med en række aktuelle temaer såsom klimaforandringer, global opvarmning og klimapolitik. De kontraster, som kommer til udtryk i blandt andet dokumentarens locations og tidsperspektivet (datid, nutiden, fremtid) understreger, at klimaproblematikken i senmoderniteten skal ses i et globalt perspektiv. Samtidigt fremhæves klimaforandringerne som et produkt af menneskeskabte udviklingstendenser, som Ulrich Beck formulerer det. Set i lyset af dokumentarens fremstilling af kloden som sårbar overfor menneskelige aktiviteter, understreges det, at dokumentarens, herunder Fisher Stevens', præmis er, at det er en nødvendighed at tage et individuelt ansvar og øjeblikkeligt handle på klimaproblematikken samt at pointere det politiske perspektiv. Den centrale præmis bæres frem af dokumentarens fortæller samt protagonist Leonardo DiCaprio. På trods af hans kendisstatus skabes alligevel en form for identifikation hos seeren, idet han i forlængelse af klimaproblematikken selv er uvidende. Seeren følger på nært hold gennem hele dokumentaren Leonardo DiCaprios oplevelser og følelser på jordomrejsen, og hvordan denne gør et markant indtryk på ham. Seeren har derigennem mulighed for at spejle sig i Leonardo DiCaprio, da han gennemgår en vidensbaseret udvikling og ligesom seeren løbende får indsigt i problematikken. Dette er et udtryk for, at vidensbegrænsning anvendes som et funktionelt virkemiddel²³, idet seeren deler hovedpersonens vidensbegrænsning. For at sikre dokumentarens progression anvendes hjem-ude-hjem modellen²⁴, idet Leonardo DiCaprio i dokumentarens præsentation²⁵ udpeges som FN's budbringer for fred på klimaområdet og herpå efterfølgende rejser verden rundt for at undersøge klimaproblematikkens omfang og kompleksitet, hvor han med egne øjne blandt andet oplever Grønlands indlandsis smelte samt Indonesiens afbrændte regnskove. Som en del af dokumentarens dramaturgi skal en ydre konflikt i form af

²³ Note: Måden, hvorpå de filmiske virkemidler kan skabe manglende identifikation/identifikation med karaktererne.

²⁴ Se bilag 1.

²⁵ Stevens, Fisher 2016 (00:03:03 - 00:06:02)

klimaforandringerne dermed løses inden tidsfristen. I dokumentarens udtoningen²⁶ vender Leonardo DiCaprio tilbage til New York, hvor han som FN's budbringer for fred på klimaområdet på afsluttende vis holder en tale i forbindelse med vedtagelsen af Paris-aftalen. Således følger dokumentaren også et kronologisk handlingsforløb. Hjem-ude-hjem modellen fungerer som et fremdriftskomponent i dokumentaren, hvor uderummet i særlig grad giver seeren indblik i klimaforandringerne konsekvenser ved ligeledes at trække den enkelte som seer ud af de vante rammer. I denne hjem-ude-hjem model sker samtidigt et kontraktbrud, idet Leonardo DiCaprio i dokumentaren åbner op for, hvor pessimistisk et verdenssyn han har på fremtiden, og at FN i realiteten måske har valgt den forkerte person til opgaven²⁷. En indre konflikt hersker dermed hos Leonardo DiCaprio.

3.2 Genrekaraktistika

Særligt kendetegnende for dokumentargenren er, at den har til formål at skildre virkeligheden. Samtidigt har denne også en faktakontrakt med seeren, der ønskes vedligeholdt, og dette sikres gennem brugen af autenticitetsmarkører²⁸. Dokumentargenren defineres som en storgenre og har herunder en række undergenrer, hvoraf den autoritative, den observerende og den deltagende dokumentar udgør de tre klassiske dokumentargenrer²⁹. Herefter tre andre dokumentariske undergenrer: den reflektive, den performative og den poetiske dokumentar³⁰. Ved genrebestemmelse af *Before the Flood* forener denne fremherskende karakteristika ved flere forskellige dokumentargenrer, hvilket er et udtryk for en såkaldt genrehybrid. *Before the Flood* er en dokumentar, der både læner sig op ad den autoritative og den deltagende dokumentargenre. Den autoritative dokumentargenre anvendes, idet *Before the Flood* ønsker at belyse samt informere seeren om et specifikt emne, der har relation til virkeligheden. Derudover inddrages i dokumentaren forklarende grafik, en række ekspertinterviews samt arkivmateriale, der udgør autenticitetsmarkører samt underbygger troværdigheden af fortællerens standpunkt. Med henblik på seeraktivering anvendes arkivmateriale eksempelvis i dokumentaren, da Leonardo DiCaprio kigger direkte ind i kameraet, hvormed der er tale om et brud på den fjerde væg³¹. Samtidigt indeholder dokumentaren også træk fra den deltagende dokumentargenre, idet Leonardo DiCaprio bliver en synlig fortæller og direkte

²⁶ Stevens, Fisher 2016 (01:21:47 - 01:25:52)

²⁷ Stevens, Fisher 2016 (00:05:10 - 00:05:22)

²⁸ Granild, Dorte og Mette Wolfhagen 2017, s. 16

²⁹ Granild, Dorte og Mette Wolfhagen 2017, kap. 3

³⁰ Granild, Dorte og Mette Wolfhagen 2017, kap. 4

³¹ Stevens, Fisher 2016 (00:16:16 - 00:16:21)

interagerer med virkeligheden. Karakteristisk for den deltagende dokumentargenre er derudover en voice-over samt en del interviews, hvori fortælleren fremgår tydeligt, hvilket er elementer, som alle er fremtrædende i *Before the Flood* og medvirker til at skabe autenticitet. Ydermere indeholder *Before the Flood* fragmenter af den såkaldte portrætdokumentar, der lægger sig til den tidligere nævnte observerende dokumentargenre. Seeren støder for første gang på dette personlige aspekt i anslaget³², idet dokumentaren inddrager arkivmateriale i form af billeder fra Leonardo DiCaprios barndom. Dette er således et udtryk for, at Fisher Stevens forsøger at menneskeliggøre ham, hvormed der lettere kan skabes identifikation hos seeren. Væsentligt er det samtidigt, at Leonardo DiCaprio ønsker at undersøge de mulige løsninger på problematikken, og derigennem påtager sig et individuelt ansvar. På denne måde forsøger han at bryde med Giddens' paradoks, som generelt synes at præge det senmoderne individ.

3.3 Et opråb fra en stjerne

I lyset af dokumentarens ønske om at oplyse seeren om de aktuelle klimaforandringer og motivere denne er det væsentligt, at seerens interesse vækkes lige fra begyndelsen af anslaget. Derfor er det essentielt at undersøge, hvilke filmiske virkemidler, der anvendes i forsøget på at fange seerens interesse. Anslaget³³, et begreb lånt fra fiktionfilmens dramaturgi, består af én sekvens med to scener. Omdrejningspunktet i første scene er fortællerens, Leonardo DiCaprios, barndomserindring om det tredelte maleri "The Garden of Earthly Delights" af Hieronymus Bosch. Den første scene åbnes ved travelling, hvor kameraet bevæger sig væk fra en mindre del af maleriet³⁴. I de følgende to indstillinger glider seerens øjne hen over maleriet ved brug af travelling samtidigt med, at en langsom klippertyme og en parafraserende underlægningsmusik slår en dvælende stemningen an. Brugen af travelling samt den langsomme klippertyme er med til at skabe et behov hos seeren om at se, hvilken sammenhæng de mindre dele af maleriet indgår i. Der kontinuitetsskippes i bevægelsesretningen mellem anden og tredje indstilling, hvilket for seeren skaber en glidende og uafbrudt billedstrøm. I slutningen af tredje indstilling præsenteres seeren for en voice-over, som tilhører dokumentarens protagonist og fortæller Leonardo DiCaprio, der omtaler en barndomserindring om netop maleriet "The Garden of Earthly Delights". Herefter følger en indstilling, hvor der ligeledes anvendes travelling hen mod motivet for at underbygge hans voice-over: "*I would stare at it every night before*

³² Stevens, Fisher 2016 (00:00:00 - 00:03:02)

³³ Stevens, Fisher 2016 (00:00:00 - 00:03:02)

³⁴ Stevens, Fisher 2016 (00:00:13)

I went to bed”³⁵. De efterfølgende indstillinger består af en montage af barndomsbilleder, mens voice-overen herover forklarer billedsiden, hvilket er et udtryk for portrætdokumentaren, idet seeren får et mere indgående kendskab til ham. Der montageklippes til en halvnær indstilling filmet over-the-shoulder på Leonardo DiCaprio, som seeren her for første gang ser på vej ind i FN-bygningen, mens kameraet fortsætter sin tracking efter ham. Det håndholdte kamera fungerer som en autenticitetsmarkør, hvilket skaber troværdighed fra seerens perspektiv. Indstillingerne herefter anvender travelling ind på hver enkelt panel af det kontrastfyldte tredelte maleri, hvormed budskabet om fremtidens kritiske tilstand fastlægges. I sidste indstilling af første scene, der viser sidste panel af maleriet af Hieronymus Bosch synliggøres menneskeslægtens dystopiske fremtid, og idet ændres den parafraserende underlægningsmusik til en ulmende lydside, der samtidigt understøtter den kaotiske billedside³⁶. Derudover antyder dominerende mørke og dystre farver den urovækkende stemning. Overgangen fra første til anden scene udføres ved et matchcut, hvor de to billedsider flyder sammen samtidigt med, at en asynkron effektlyd i form af et tordenvejr danner en lydbro med den anvendte ulmende lydside fra forrige indstilling. Brugen af ovenstående filmiske virkemidler i overgangen mellem scenerne understøtter for seeren, at dokumentaren nu bevæger sig fra et fiktivt univers over den aktuelle situation i den reelle verden. Anden scene³⁷ åbnes af en række indstillinger i højt klippetempo af klimaforurenende kilder, der tilsammen udgør en montage. I montagen understreges det, at menneskelige aktiviteter lægger til grund for klimaforandringerne som risici. Indstillingerne filmes i enten supertotal eller total, for at understrege fokuset på omfanget af den globale klimaproblematik og ikke på individet i denne sammenhæng. Brugen af en høj klipperytme samt en række voice-overs i form af tv-klip, der overlapper hinanden, fastholder seerens interesse og har samtidigt en overrumplende samt handlingslammende effekt på den enkelte. Dokumentarens credits samt en række reallyde optræder også i montagen, og disse skal positivt bidrage til scenens troværdighed. Anslaget afrundes med en konsekvent brug af stilhed, hvorefter der i dokumentarens præsentation filmes på Leonardo DiCaprio siddende i FN-bygningen inden sin udnævnelse som FN’s budbringer for fred på klimaområdet.³⁸

³⁵ Stevens, Fisher 2016 (00:00:43)

³⁶ Stevens, Fisher 2016 (00:02:11)

³⁷ Stevens, Fisher 2016 (00:02:22 - 00:03:02)

³⁸ Stevens, Fisher 2016 (00:03:03)

3.4 FN-ambassadør på talerstolen

De gennemgående tematikker og dokumentarens præmis fastlægges for seeren i dokumentarens udtoningen³⁹, et begreb lånt fra fiktionfilmens dramaturgi. Denne består af én sekvens med to scener. Første scene⁴⁰ åbnes ved en indstilling, hvor kameraet ved travelling bevæger sig væk fra det tredelte maleri “The Garden of Earthly Delights” af Hieronymus Bosch med en understøttende voice-over, der udtaler at mennesket nu befinder sig i andet panel af maleriet, som kaldes “Humankind before the Flood”. Brugen af travelling væk fra motivet understreger, at seeren nu må se klimaproblematikken i et større perspektiv. Der montageklippes til Leonardo DiCaprio, der bevæger sig imod FN-bygningen, mens kameraet tracker efter ham. Der anvendes som autenticitetsmarkør et håndholdt kamera, hvor lavmælt reallyd som en del af lydsiden samtidigt understreger autenticiteten i situationen. Herefter montageklippes der tilbage på tredje og sidste panel af maleriet, menneskets dystopiske og kaotiske fremtid, hvilket understreger en form for dommedagsretorik samtidigt med, at seeren gøres opmærksom på, at det er dette aspekt, Leonardo DiCaprios tale vil omhandle. Han stiller ved brug af voice-overen sig selv og seeren et retorisk spørgsmål, der skal igangsætte seerens tanker om et både individuelt og kollektivt ansvar i relation til klimaproblematikken. Anden scene⁴¹ åbnes ved en række supertotale establishing shots samt lavmælt reallyd, hvoraf førstnævnte skal skabe overblik og klarlægge den kontekst, som Leonardo DiCaprio indgår i. I relation til billedsiden antyder voice-overen ligeledes i anden scenes åbning den realitet, som politikerne, der er samlet i FN-bygningen i kraft af Paris-aftalen, må se i øjnene. Leonardo DiCaprio udtaler:

“Now, if this was a movie, we could write the ending of the script, and we could figure a way out of this mess. But real life doesn’t work like that”⁴².

Således fastslår Leonardo DiCaprio, at klimaproblematikken ikke er fiktion og rent opspind, men en faktisk realitet i senmoderniteten. På denne måde løses klimaproblematikken heller ikke ved blot at skrive slutningen på et manuskript. Der klippes til en montage, der åbnes ved et supertotal skud af New Yorks skyline, og derved understøttes voice-overen, hvori det personlige pronomen “we” samtidigt nævnes. Dermed er der tale om et brud på den fjerde væg, idet fortælleren henvender sig direkte til seerne. Væsentligt i denne montage er de supertotale beskæringer, som er et udtryk for et kollektivt ansvar, mens enkelte nære beskæringer hos den enkelte skaber identifikation og understreger det individuelle ansvar i klimaproblematikken. Herefter klippes tilbage på et over-the-

³⁹ Stevens, Fisher 2016 (01:21:47 - 01:25:52)

⁴⁰ Stevens, Fisher 2016 (01:21:47 - 01:22:35)

⁴¹ Stevens, Fisher 2016 (01:22:35 - 01:25:52)

⁴² Stevens, Fisher 2016 (01:22:39 - 01:22:50)

shoulder skud af Leonardo DiCaprio, idet han træder ind på scenen, hvor kameraet “tracker” efter ham, og seeren får fornemmelsen af, at ligeledes bevæge sig mod scenen. Det håndholdte kamera i indstillingen bidrager til autenciteten. Herefter påbegynder Leonardo DiCaprio sin tale, som udgør en væsentlig bestanddel af anden scene, og denne holdes i forbindelse med vedtagelsen af Paris-aftalen⁴³. Synkronlyd i form af tale samt parafraserende underlægningsmusik gennemsyrrer herfra udtoningens lydside. Idet han begynder sin tale, klippes til en montage, hvori jordomrejsen visuelt opsummeres, hvormed seeren samtidigt mindes om de væsentligste pointer i dokumentaren. Karakteristisk for denne montage er totale samt supertotale beskæringer, som for seeren er med til at understøtte omfanget af klimaforandringerne samt kompleksiteten af disse. Seerens interesse fastholdes ved anvendelse af en middel til høj klipperytme, der samtidigt giver seeren nok tid til at se konteksten i hver indstilling. Klipperytmen, som til dels følger det underspillede klaverspil i det asynkrone lydspor, bidrager til et uafbrudt flow. Nære beskæringer i montagens første og tredje indstilling understreger fokuset på protagonisten samt portrætdokumentaren. Ydermere understreger disse indstillinger, hvordan verden blot passerer forbi ham uden der aktivt handles. Herefter følger en montage, som dog adskiller sig fra den forudgående ved, at billedsiden gennemsyres af løsninger og muligheder, hvorpå klimaproblematikken kan løses ved hjælp af vedvarende energi. Supertotale beskæringer samt fugleperspektivet anvendes for at understrege måden, hvorpå løsningerne allerede i vid udstrækning anvendes i dag. Der klippes tilbage i salen, idet Leonardo DiCaprio nævner, at klimaforandringerne skader i fremtiden kunne være undgået, hvis ikke det havde været for manglende politisk vilje. Seerens tanker ledes hen på det sidste panel af Hieronymus Boschs’ maleri, idet fire indstillinger af skovbrande herefter følger, hvilket er udtryk for brugen af dommedagsretorik. I dokumentarens sidste montage føjes en form for støj til lydsiden, der for seeren skal intensivere det visuelle udtryk, og denne er med til at skabe suspense, idet spændingen langsomt opbygges⁴⁴. Montagen brydes i et par sekunder, da Leonardo DiCaprio som en del af sin tale udtaler: “*The world is now watching*”⁴⁵. Billedsiden viser et udklip af de politikere, der sidder i FN-bygningen, hvor fugleperspektivet skal understrege, at forbrugeren har fæstnet blikket på politikerne. Montagen fortsættes herefter blot i en markant hurtigere klipperytme, hvilket underbygger den hektiske tid, som mennesket har foran sig, hvis det skal nå at rette op på sine fejl. Dette understøttes samtidigt af supertotale beskæringer samt intensiverende parafraserende underlægningsmusik. Særligt klipperytmen og den parafraserende underlægningsmusik er medvirkende til, at budskabet

⁴³ Stevens, Fisher 2016 (01:23:34 - 01:25:52)

⁴⁴ Stevens, Fisher 2016 (01:25:16)

⁴⁵ Stevens, Fisher 2016 (01:25:30)

intensiveres. Scenen afsluttes ved, at Leonardo DiCaprio udtaler: “*We ask you to protect it or we, and all living things we cherish, are history*”⁴⁶. I samme øjeblik som sætningen færdiggøres bliver billedsiden sort, og der anvendes en konsekvent stilhed, som netop skal understrege det netop sagte. Brugen af stilhed medvirker til, at seeren nærmest holder på vejret ved scenens afslutning samtidigt med, at det tydeliggøres hos den enkelte, at der må handles inden alt på jorden på et øjeblik kan blive historie. Efter dokumentarens udtoning følger tekstsilte med konkrete løsninger på problematikken, som bidrager til seeraktivering, idet disse henvender sig til den enkelte ved brugen af det personlige pronomen “*You*”, og således er der tale om et brud på den fjerde væg. Seeren sidder tilbage med en bestemt opfattelse af klimaproblematikken, men det er væsentligt at pointere, at *Before the Flood* kun udgør én specifik fremstilling af denne.

3.5 Seerens afkodning af *Before the Flood*

I dokumentarens forsøg på at realisere seeraktiveringen samt fremme klimavenlige handlinger hos den enkelte gennem brugen af filmiske virkemidler vurderes perceptionsanalysen⁴⁷, forholdet mellem afsender og modtager, som væsentlig⁴⁸. Ved benyttelse af den udvidede kommunikationsmodel⁴⁹ gøres rede for væsentlige forhold i seerens afkodning af *Before the Flood*. Indledningsvist er det væsentligt, at dokumentarens præmis kommunikeres overbevisende til modtageren, og i netop dette tilfælde synes målgruppen at være stor i og med, at præmissen vedrører alle i samfundet. Ifølge sociologen Stuart Hall, som beskæftiger sig med afkodning af værker, har man teoretisk set at gøre med tre forskellige typer af modtagere⁵⁰, hvoraf den første er den ideelle modtager, som tolker værket direkte ud fra dets hensigt og præmis. Herefter følger modtageren, der indtager en forhandlet position, det vil sige, at modtageren gennem egne fortolkninger tilpasser værkets præmis til eget standpunkt, og denne er derfor aktivt handlende. Endelig den sidste slags modtager, som forkaster værket og dermed står oppositionelt til dette, hvilket i denne forbindelse kunne være klimaskeptikere. Således kan modtagere indtage divergerende positioner i forhold til præmis og tematikker⁵¹. Ovenstående kan således danne støj i den kommunikative kontekst, da den enkelte modtager selv kan forårsage støjen og ikke lade sig påvirke af kommunikationen, hvilket er udtryk for mislykket kommunikation. I senmoderniteten udgør ligeledes filterbobler og ekkokamrer på internettet støj hos den enkelte. Det

⁴⁶ Stevens, Fisher 2016 (01:25:41 - 01:25:48)

⁴⁷ Lauridsen, Palle Schantz og Erik Svendsen 2018, kap. 12

⁴⁸ Note: Perceptions/receptionsanalysen er en omfattende analysemetode, derfor vil denne tilgang fokusere på seerens afkodning af værket samt støjen, der kan begrænse kommunikationen.

⁴⁹ Se bilag 2.

⁵⁰ Lauridsen, Palle Schantz og Erik Svendsen 2018, s. 236-237

⁵¹ Note: Eksempler på afkodning af dokumentaren vil fremgå i nedenstående diskussion i form af anmeldelser.

kan derigennem bliver sværere for *Before the Flood* at nå ud til den enkelte modtager med sit budskab, da individet på internettet befinder sig fanget i såkaldte filterbobler og ekkokamrer, der umiddelbart kun leverer personaliserede og målrettede nyheder til den enkelte⁵². Disse funktioner bevirker, at det enkelte individs verdenssyn herigennem bekræftes, da filterboblen sorterer alt fra, som ikke vurderes at have interesse hos den enkelte. Således udgør støj en begrænsning for *Before the Flood* og dennes præmis.

Sammenfattende ønskes en præmis om individuel samt kollektiv ansvarstagen kommunikeret igennem dokumentaren. Derfor anvendes i *Before the Flood* virkemidler såsom en høj klipperytme og brud på den fjerde væg samt dramaturgiske elementer for derigennem at aktivere seeren og tydeliggøre dokumentarens præmis.

4. Medieproduktioner og ændret klimaadfærd hos seeren?

I dette afsnit diskuteres, hvordan forskellige medieproduktioner med klimaproblematikken som omdrejningspunkt kan medvirke til at forme individets klimaadfærd. Endvidere diskuteres, hvorvidt individet har ansvaret for denne problematik.

4.1 Oplysningsmængden

Kulturelle produkter, såsom film, er blot en af måderne, hvorpå individets klimaadfærd har mulighed for at blive påvirket. Men hvordan kan forskellige medieproduktioner i realiteten medvirke til at forme den enkeltes klimaadfærd? På den ene side er det væsentligt, at dokumentaren *Before the Flood* er af oplysende karakter, hvilket også gør sig gældende for en lang række andre medieproduktioner, og derigennem kan disse være med til at bidrage til senmodernitetens samfundsdebat med nye aspekter på sagen om klimaforandringerne. Seeren informeres derigennem og får et mere indgående kendskab til klimaproblematikken, hvormed der er mulighed for adfærdsændring. Dette aspekt understøttes af Peter Bradshaw, der i sin artikel i *The Guardian* beskriver *Before the Flood* på følgende måde: “*Here is a heartfelt, decent, educational documentary about the most important issue of our time - climate change - presented by A-lister Leonardo DiCaprio (...)*”⁵³. Således kan dokumentaren for seeren være informativ samt belærende. De informationer, som individet indsamler fra en række medieproduktioner, medvirker samtidigt til øget refleksivitet hos den enkelte i

⁵² Link 6.

⁵³ Link 1.

senmoderniteten. Individet må selv aktivt tage stilling til en række informationer og reflektivt vurdere, hvad der er det rette standpunkt. Det vil sige, at individet som følge af globaliseringen har fået et større grundlag at træffe en række beslutninger på i forhold til tidligere. Individet kan i senmoderniteten anskue sin omverden, og derigennem ændre adfærdsmønstre, hvis dette synes nødvendigt. I denne sammenhæng viser det sig i en spørgeskemaundersøgelse foretaget af Klimabarometeret i 2018, at 47 % af de adspurgte danskere mener, at de i de seneste tre år har foretaget en handling med det formål for øje at begrænse udledningen af drivhusgasser, hvorimod 38 % af danskerne i 2015 mente ligeså⁵⁴. På den anden side kan informationsmængden i *Before the Flood* modsat have en overvældende og overrumplende effekt på modtageren. Som tidligere nævnt inddrager *Before the Flood* som en væsentlig del af dokumentaren en række ekspertinterviews, hvor hver ekspert på eget område fremstiller en række informationer for seeren, som i længden kan synes overvældende. Således nedbryder dokumentaren ikke kompleksiteten som barrierer for den enkelte, da de forskellige ekspertinterviews tværtimod øger kompleksiteten. Informationsstrømmene bevirker, at kompleksiteten fortsat opretholdes som en mulig barriere. Ligeledes kan anvendelsen af dommedagsretorik og katastroferetorik i *Before the Flood* have en skræmmende og overrumplende effekt på seeren. Som det blev udledt af næranalysen anvender dokumentaren en del montager for netop visuelt at understrege klimaforandringerne omfattende konsekvenser. Jonathan Rowson nævner i sin anmeldelse af dokumentaren: "*The film is steadfastly real and even quite dark about where we might be heading (...)*"⁵⁵. Dokumentaren lægger således ikke skjul på den dystopiske virkelighed, som mennesket kan gå i møde, hvis ikke den enkeltes klimaadfærd ændres. Desuden kan maleriet "The Garden of Earthly Delights" af Hieronymus Bosch ligeledes relateres til katastroferetorikken, idet sidste panel af maleriet omhandler menneskeheds sidste tid, hvor kaos hersker. Brugen af dette kan derfor hos den enkelte være handlingslammende, da seeren kan føle afmagt. Dette synspunkt understreges af journalisten Britta Søndergaard i Kristeligt Dagblad, som beskriver at: "*Panik medfører, at man mister sin dømmekraft og enten bliver handlingslammet eller handler uoverlagt. Sandheden er, at vi har brug for det modsatte af panik. Vi har brug for handlekraft og dømmekraft. Ikke handlingslammelse og uoverlagte handlinger*"⁵⁶. Således kan dommedagsretorik være risikabelt at anvende, da det kan resultere i mislykket kommunikation.

⁵⁴ Se bilag 4.

⁵⁵ Link 5.

⁵⁶ Link 7.

4.2 Underholdningsfaktoren

Underholdningsfaktoren i *Before the Flood* har en væsentlig betydning i forhold til muligheden, hvorpå denne kan nå ud til seeren. Skuespilleren Leonardo DiCaprio er med udgangspunkt i sin medvirken i en række fiktionsfilm, hvor fiktive problemer løses, med en høj grad af suspense rutineret i dette format. Som følge af hans medvirken i disse synes seeren på forhånd at have kendskab til dokumentarens fortæller samt protagonist. “Konklusion på filmen er hverken overraskende eller provokerende. Til gengæld er man underholdt hele vejen igennem”⁵⁷, beskriver Anne Sophie Schytt Lassen i sin anmeldelse af *Before the Flood*. Der er således tale om en underholdningsværdi i dokumentaren, der opstår som følge af, at Leonardo DiCaprio er udvalgt som dokumentarens hovedperson. På denne måde gør dokumentaren brug af to-trinshypotesen, en klassisk medieteor, og denne er karakteriseret ved brugen af opinionsledere eller meningsdannere som centrale for præmissens indflydelse på seeren⁵⁸. *Before the Flood* anvender berømt heden Leonardo DiCaprio, og derigennem opstår der en bedre mulighed for at kunne påvirke seerens holdning, hvormed denne direkte overtager de holdninger, som *Before the Flood* udtrykker. Desuden er eksperter også en del af to-trinshypotesen, da disse på et troværdigt grundlag ligeledes har mulighed for at præge seerens holdning. På den anden side kan underholdningsfaktoren i dokumentaren i forhold til ovenstående også have den stik modsatte effekt, idet nogle seere udelukkende forbinder en karakter som Leonardo DiCaprio med ren underholdningsværdi. Det vil så sige, at *Before the Flood* i denne sammenhæng ikke formår at resultere i vellykket kommunikation trods dokumentarens tydeligt formulerede præmis. Således kan underholdningsfaktoren bidrage til, at nogle seere ikke reflekterer over klimaproblematikken som en realitet, eller at de blot ikke reflekterer over, hvordan denne kan have relevans eller associeres til eget liv, da underholdningsfaktoren vil fjerne fokus fra faktagenren og dermed bringe fiktionen i centrum. På trods af underholdningsfaktoren i *Before the Flood* synes Leonardo DiCaprios rolle som talsmand for klimaet at være utroværdig og uden faglig baggrund, idet han selv i dokumentarens præsentation⁵⁹ udtaler, at FN kan have valgt den forkerte person til opgaven i og med, hvor pessimistisk et syn han i realiteten har på fremtiden. I modsætning hertil kan ovenstående pointe også bidrage til, at han positionerer sig på lige fod med seeren. Det vil sige, at seeren i denne sammenhæng ikke skal føle sig underlegen i forhold til ham. “Obviously he’s a huge star, but what I admired most about his role in this documentary is that he was situated as a learner

⁵⁷ Link 3.

⁵⁸ Se bilag 3.

⁵⁹ Stevens, Fisher 2016 (00:03:03 - 00:06:02)

rather than a teacher”⁶⁰, således beskriver Jonathan Rowson i sin anmeldelse af *Before the Flood* Leonardo DiCaprios rolle i dokumentaren. Seeren er på denne måde sat i samme position som ham, hvormed både seeren og Leonardo DiCaprio gennemgår en vidensbaseret udvikling. Dette kan samtidigt være med til at skabe identifikation hos seeren. Spørgsmålet er, om *Before the Flood* i realiteten har muligheden for at ændre eller påvirke forhold i samfundet angående klimaproblematikken. Jonathan Rowson beskriver forholdene for dokumentaren på følgende måde: “*But then there is the whole impact question. Will anybody watch this film who doesn’t already care about climate change? What difference will it make?*”⁶¹. Der kan fra dette synspunkt argumenteres for, at dokumentaren ikke vil få yderligere indflydelse på omverdenen, idet *Before the Flood* kun vil ses af personer, der i forvejen er klimabevidste og klimavenlige i deres handlinger. Modsat kan man argumentere for, at underholdningsfaktoren med Leonardo DiCaprio i centrum netop kan skabe en større målgruppe for dokumentaren. Som tidligere beskrevet kan *Before the Flood* trække seere til, som ikke umiddelbart synes interesseret i klimaproblematikken, men blot grundet underholdningsværdien ser denne. For at vende tilbage til det andet argument kan dog understreges, at de seere, der blot ønsker at se dokumentaren grundet underholdningsværdien muligvis ikke vil relatere problematikken til eget liv.

4.3 Kampagnefilmen som et andet format

Et nyt perspektiv på medieproduktioners muligheder for at ændre og forme den enkeltes klimaadfærd kan undersøges ved at fæstne blikket på et anderledes format end det, som den klassiske dokumentar bevæger sig indenfor. Derfor kunne et format som kampagnefilmen være interessant, da denne kan adskille sig markant fra dokumentargenren. På den ene side er kampagnefilm af væsentligt kortere varighed end dokumentarerer såsom *Before the Flood*. Dette gør kampagnefilmen lettere tilgængelig for seeren. Kampagnefilm bliver ofte vist på en lang række distributionskanaler, hvor seeren også umotiveret kan støde på disse. Fordelen er samtidigt, at hvis kampagnefilmen udnytter sine muligheder i det korte format, så har denne ligeså vel som dokumentaren mulighed for tydeligt at formulere en præmis til modtageren. Eksempelvis kan kampagnefilmen *Seven Billion Dreams. One Planet. Consume with Care*⁶², der blev udarbejdet af FN i forbindelse med den årlige World Environment Day i 2015 fremhæves grundet sit format, der adskiller sig fra dokumentargenrens. Visuelt består kampagnefilmen af en lang montage med både ultranære indstillinger af forskellige

⁶⁰ Link 5.

⁶¹ Link 5.

⁶² Dalessandri, Leonardo, 2015.

mennesker samt supertotale indstillinger af naturområder. Billedsiden understøttes af en parafraserende underlægningsmusik, der gradvist opbygges samtidigt med, at klipperytmen i kampagnefilmen bliver væsentligt hurtigere. At disse elementer gradvist intensiveres er med til at skabe en grad af suspense. Dog er dokumentargenren i forhold til kampagnefilmen karakteriseret ved at være mere dybdeborende eksempelvis ved brug af ekspertinterviews, idet varigheden samtidigt er væsentlig længere. På den anden side formår ovenstående kampagnefilm ikke i særlig høj grad, trods sit korte format, at være seeraktivende for modtageren, og præmissen præsenteres derigennem tydeligst igennem kampagnefilmens titel. Idet man har at gøre med et markant kortere format, skal alle delelementer i kampagnefilmen understrege præmissen. Kampagnefilmen indeholder ingen konkrete løsningsforslag for den enkelte seer, hvorimod *Before the Flood* særligt i dokumentarens udtoning⁶³ fremlægger en række konkrete løsningsforslag. Eksempelvis ønsker dokumentaren overordnet at gøre seeren opmærksom på, at det at ændre sit forbrugsmønster samt støtte politikere, som går forrest i kampen for at bremse den globale opvarmning er et skridt på vejen. I denne sammenhæng er det væsentligt, at dokumentaren tilmed har fået sin egen hjemmeside: www.beforetheflood.com, hvilket er en sjældenhed for både fakta- og fiktionsfilm. Hjemmesiden indeholder yderligere informationer om klimaforandringerne samt mulige løsninger på disse. Derudover er det muligt på hjemmesiden at aktivt handle på klimaets vegne, idet denne indeholder en række lokale og globale initiativer til deltagelse i klimakampen. Et spørgsmål opstår dog i forbindelse med hjemmesidens forsøg på at aktivere seeren yderligere. Hvor mange seere ved i realiteten, at hjemmesiden eksisterer, og hvor stor en del af disse anvender denne? Trods dokumentarens og hjemmesidens forsøg på at aktivere den enkelte viser det sig dog i en spørgeskemaundersøgelse foretaget af Klimabarometeret i 2018, at 65 % af de adspurgte danskere mener, at ansvaret for at håndtere klimaproblematikken bør placeres hos de internationale institutioner⁶⁴. 62 % af danskerne mener, at staten herefter skal pålægges det største ansvar, hvorimod 54 % af danskerne mener, at borgerne i høj grad har et ansvar for klimaproblematikken⁶⁵. Således kan den enkelte borger overdrage en del af ansvaret til andre aktører. *Before the Flood* ønsker modsat at lægge vægt på, at det i høj grad er op til den enkelte at løse klimaproblematikken. Derigennem lægger dokumentaren vægt på, at individet stadig har muligheden for at bidrage til begrænsningen af klimaforandringernes omfang. Dermed prøver *Before the Flood* at gøre op med begrebet "future discounting", hvor fremtiden nedprioriteres til fordel for nutiden. Dette sker blandt andet ved, at

⁶³ Stevens, Fisher 2016(01:21:47 - 01:25:52)

⁶⁴ Se bilag 5.

⁶⁵ Se bilag 5.

dokumentaren i høj grad fæstner blikket på fremtidens mulige scenarier i forbindelse med klimaforandringerne. I dokumentarens udtoning⁶⁶ lægges der ligeledes vægt på, at mennesket i nutiden har et ansvar overfor de kommende generationer. På denne måde forsøger *Before the Flood* at nedbryde fatalismen som en psykisk barrierer for det enkelte individ, da dokumentaren netop fremhæver en række mulige løsninger, og at det dermed for individet ikke er for sent at handle på klimaproblematikken. Således forsøges også kortsynetheden nedbrudt, da dokumentaren netop i udtoningen fremhæver det etiske ansvar som individet har i forbindelse med de kommende generationer. Leonardo DiCaprio mener i den forbindelse, at mennesket har et etisk ansvar overfor generationsfølgen. I en artikel beskrives lektor i biotek og forsker Mickey Gjerris' tilgang til individets etiske ansvar i klimaproblematikken: *"Han mener ligeledes, at klimavenlig adfærd først og fremmest er et personligt ansvar. For ligesom i alle mulige andre sammenhænge har vi en moralsk forpligtelse til at ændre adfærd, når vi kan se, at den skader andre. Og det gør den, når vi udleder CO₂"*⁶⁷. Dette synspunkt understreges, idet 80 % af de adspurgte danskere i en spørgeskemaundersøgelse foretaget af Klimabarometeret i 2018 mener, at ansvaret overfor de kommende generationer er den vigtigste årsag til, at Danmark skal gøre en indsats overfor klimaforandringerne⁶⁸. I modsætning til det personlige ansvar, som Mickey Gjerris i sidstnævnte artikel understreger, beskriver Martin Lukacs den aktuelle situation om ansvaret på følgende måde: *"For mens vi har travlt med at forgrønne vores privatliv, er de fossile brændstofkoncerner nemlig i fuld gang med at gøre alle sådanne bestræbelser irrelevante"*⁶⁹. Han mener således, at klimaproblematikken ikke er et individuelt ansvar, og den enkeltes handlinger ikke vil betyde noget i et større perspektiv. Han understreger, at store aktører i høj grad påvirker klimaet i en negativ retning, hvormed det enkelte individs klimavenlige handlinger pludselig synes ubetydelige. Disse aktører skal da først begrænses, inden ansvaret skal varetages af det enkelte individ.

Sammenfattende kan medieproduktionerne bidrage til en væsentlig samfundsdebat og derigennem øget refleksivitet hos den enkelte. Elementer såsom dommedagsretorik og underholdningsfaktoren kan i modsætning hertil resultere i mislykket kommunikation. Det er derudover til stadighed muligt at diskutere, hvorvidt klimaproblematikken er individets ansvar på baggrund af divergerende holdninger.

⁶⁶ Stevens, Fisher 2016 (01:21:47 - 01:25:52)

⁶⁷ Link 2.

⁶⁸ Se bilag 6.

⁶⁹ Link 4.

5. Konklusion

Aktuelle menneskeskabte udviklingstendenser i det senmoderne samfund synes at være årsag til fremkomsten af nye risici såsom klimaforandringer. Trods det senmoderne individs muligheder for at anskue sin omverden og derigennem handle reflektivt på klimaproblematikken, hersker der ifølge Giddens' paradoks klimapassivitet hos den enkelte, hvilket understøttes i en række fysiske og psykiske barrierer og er således udtryk for "future discounting". Mediefremstillingen af de aktuelle klimaforandringer forekommer derfor væsentlig. Således bliver dokumentaren *Before the Flood* et eksempel på én specifik mediefremstilling af klimaforandringerne, hvori fortæller og protagonist Leonardo DiCaprio på en jordomrejse undersøger omfanget af klimaforandringerne og konsekvenserne heraf. *Before The Flood* som en genrehybrid både underholder og oplyser seeren, hvilket med henblik på to-trinshypotesen kan resultere i en større målgruppe. Dokumentaren ønsker at medvirke til seeraktivering, hvormed filmiske virkemidler og dramaturgiske elementer anvendes for at overbevise seeren om dennes præmis. Derigennem kan forskellige medieproduktioner såsom dokumentaren og kampagnefilmen være med til at forme den enkeltes klimaadfærd ved at bidrage til samfundsdebatten og øge individets refleksivitet. Dommedagsretorik og to-trinshypotesen kan være risikable at anvende, da disse elementer kan resultere i mislykket kommunikation. Dog fremstiller *Before the Flood* trods dette konkrete løsningsforslag til seeren. Hvorvidt klimaproblematikken er individets ansvar eller om denne skal varetages af andre aktører er der til stadighed uenighed om, da der er divergerende holdninger til aktørernes ansvarstagen.

6. Litteraturliste

Primært analyseobjekt

Stevens, Fisher. *Before the Flood*. Appian Way Productions, 2016

Sekundært materiale

Brejtnrod, Poul. *Sociologi*. Gyldendal, 2009

Bundgård, Maria Bruun m.fl. *Sociologisk SET*. Systime, 2010

Dalessandri, Leonardo. *Seven Billion Dreams. One Planet. Consume with Care*. 2015.

<https://www.youtube.com/watch?v=JyL58vIbvgw>

Granild, Dorte og Mette Wolfhagen. *DOX*. Lindhardt og Ringhof, 2017

Gregersen, Rune Valentin. *Miljøpolitik*. Systime, 2009

Gundelach, Peter og Bettina Hauge. *For klimaets skyld?* Dansk sociologi, nr. 1/23, 2012, s. 52-72

Hasselbalch, Morten Nielsen og Michael Helt Knudsen. *Klima og bæredygtighed - i samfundsfagligt perspektiv*. Columbus, 2020

Jacobsen, Michael Hviid og Anders Petersen. *Samfundsteori og samtidsdiagnose*. UP - Unge Pædagoger, 2012

Kemp, Peter og Lisbeth Witthøft Nielsen. *Klimabevidsthedens barrierer*. Tiderne Skifter, 2009

Lauridsen, Palle Schantz og Erik Svendsen. *Medieteorier*. Samfundslitteratur, 2018

Internethenvisninger

Link 1: Bradshaw, Peter. "Before the Flood review - DiCaprio's level-headed climate change doc". theguardian.com, 20/10/2016 <https://www.theguardian.com/film/2016/oct/20/before-the-flood-review-leonardo-dicaprio-climate-change-documentary> (senest besøgt: 16/03/20)

Link 2: Henriksen, Lars. "Er det et personligt ansvar at være klimavenlig?". etik.dk, 24/02/2017 <https://www.etik.dk/etik.dk/er-det-et-personligt-ansvar-vaere-klimavenlig> (senest besøgt: 16/03/20)

Link 3: Lassen, Anne Sophie Schytt. "Filmanmeldelse: "Before the Flood" med DiCaprio og Mankiw". altandetlige.dk, 31/10/2016 <https://altandetlige.dk/fagligt/filmanmeldelse-before-the-flood-dicaprio-mankiw-2523> (senest besøgt: 17/03/20)

Link 4: Lukacs, Martin. "Klimaproblemer er ikke et individuelt ansvar". information.dk, 29/07/2017
<https://www.information.dk/debat/2017/07/klimaproblemer-individuelt-ansvar> (senest besøgt: 16/03/20)

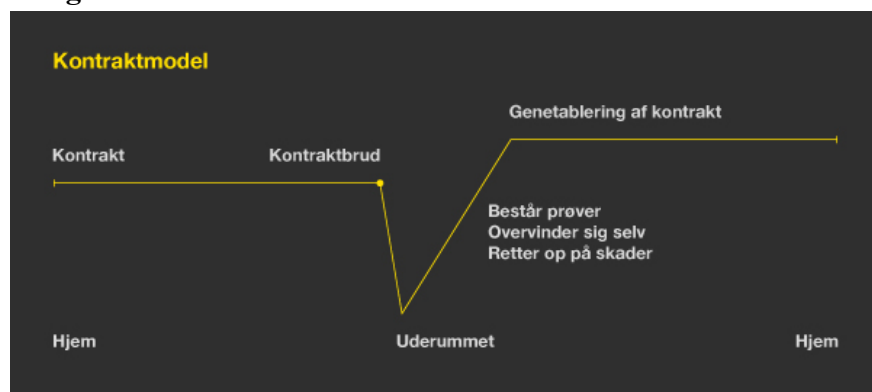
Link 5: Rowson, Jonathan. "Before the Flood: Review of DiCaprio's Climate Documentary". medium.com, 01/02/2017
<https://medium.com/@jonathanrowson/before-the-flood-review-of-dicaprios-climate-documentary-b5b1e3fb177> (senest besøgt: 17/03/20)

Link 6: Svarre, Peter. "Fanget i filterboblen". kommunikationsforum.dk, 28/06/2011
<https://www.kommunikationsforum.dk/artikler/personaliserede-websider> (senest besøgt: 15/03/20)

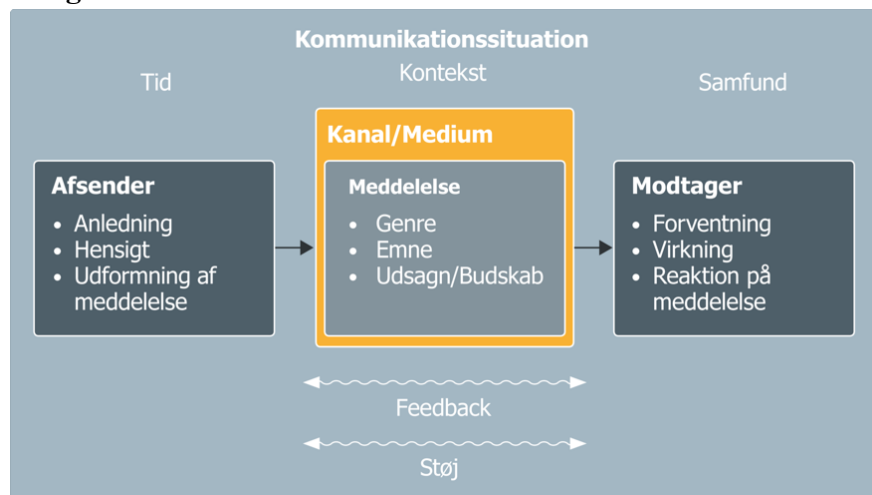
Link 7: Søndergaard, Britta. "Dommedagsvarsler om klimaet gør os handlingslammende". kristeligt-dagblad.dk, 30/08/2019
<https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjael/dommedagsvarsler-om-klimaet-goer-os-handlingslammende> (senest besøgt: 17/03/20)

7. Bilag

Bilag 1.

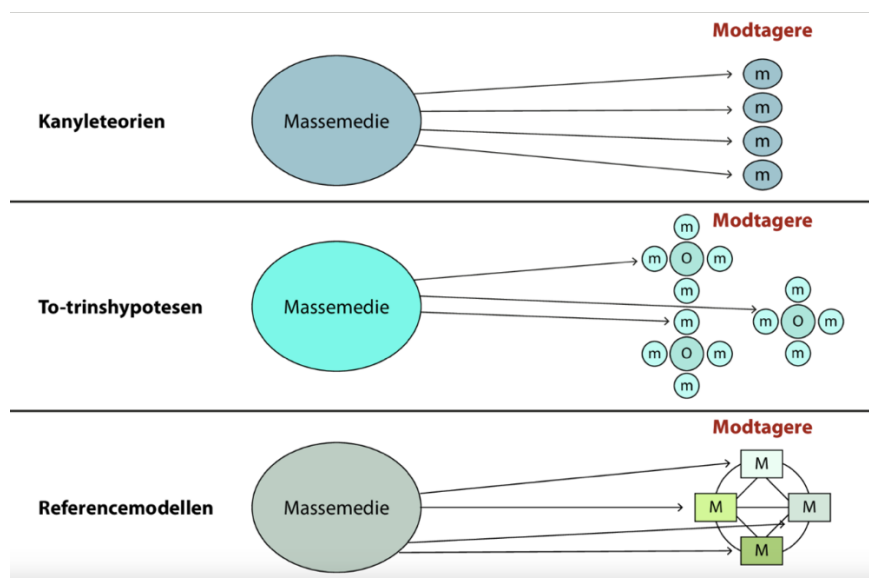

Bilag 2.

Bilag 3.

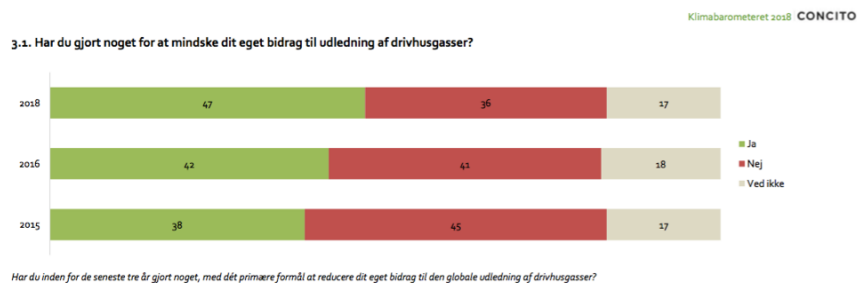
Note: I nedenstående figur svarer 'm' til den enkelte modtager, og 'o' i to-trinshypotesen betyder opionionsledere.

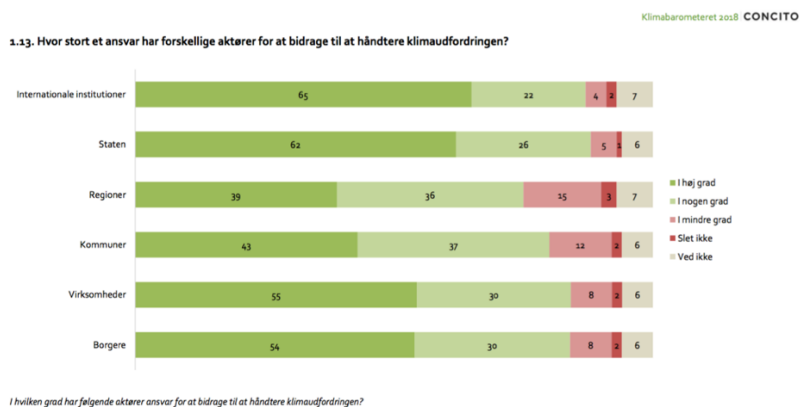
Bilag fra CONCITO's Klimabarometer, 2018

<https://concito.dk/udgivelser/klimabarometeret-2018>

Bilag 4.

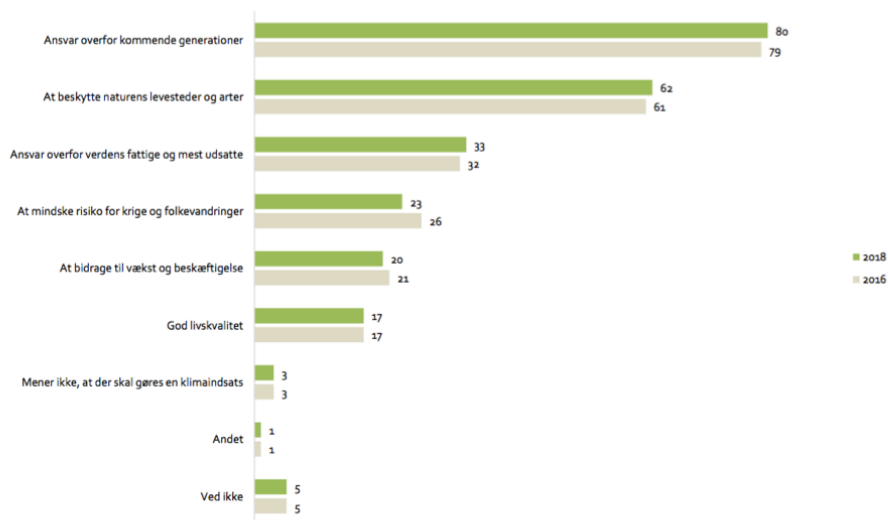
Bilag 5.

Bilag 6.

Klimabarometeret 2018 CONCITO

1.8. Hvad er de tungest vejende grunde til at vi i Danmark skal gøre en indsats mod klimaforandringer?

Hvad mener du er de tungest vejende grunde til at vi i Danmark skal gøre en indsats mod klimaforandringer? (Max. tre svar). Svar giver samlet mere end 100 pct. på grund af flere svamuligheder.